

Καταθετικά-επενδυτικά προϊόντα Η στροφή από τον αποταμιευτή στον επενδυτή

Επιμέλεια: **ΕΦΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ**
Δημοσιογράφος

Εγκαταλείπουν τις κλασικές καταθέσεις ταμειυτηρίου και στρέφονται στους λογαριασμούς προθεσμίας οι έλληνες αποταμιευτές, σε αναζήτηση υψηλότερων επιτοκίων και καλύτερων αποδόσεων για τις καταθέσεις τους. Με κυρίαρχα χαρακτηριστικά τις διακυμάνσεις στις διεθνείς κεφαλαιαγορές και τις ανοδικές τάσεις του βασικού παρεμβατικού επιτοκίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας – που είναι πιθανό να φθάσει το 4% τον Ιούνιο – το προφίλ και οι ανάγκες του έλληνα καταθέτη φαίνεται ότι αλλάζουν.

Στο περιβάλλον αυτό, τα επιτόκια των κλασικών καταθέσεων παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα, προσφέροντας στους καταθέτες μικρές αποδόσεις, οι οποίες συχνά υπολείπονται του πληθωρισμού. Σύμφωνα με στοιχεία Δεκεμβρίου 2006 της Τράπεζας της Ελλάδος, το μέσο επιτόκιο του ταμειυτηρίου για ποσά έως 30.000 ευρώ είναι μόλις 1,09% προ φόρων, προσφέροντας πραγματική απόδοση περίπου 1%. Αν αφαιρέσει δε κανείς τον πληθωρισμό, η ετήσια απόδοση καταλήγει να είναι αρνητική, όπως άλλωστε παρατηρείται και στο σύνολο σχεδόν της ευρωζώνης.

Τα παραπάνω καλλιεργούν ένα κλίμα αβεβαιότητας τόσο στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όσο και στους καταθέτες, οι οποίοι κάθε άλλο παρά ικανοποιημένοι είναι από τις αποδόσεις των χρημάτων τους. Έτσι αναπτύσσονται νέες τάσεις και από τις δύο πλευρές. Από τη μια οι τράπεζες, σύμφωνα με τις τάσεις της παγκόσμιας και της ευρωπαϊκής οικονομίας, προσφέρουν:

- καταθετικά-επενδυτικά προϊόντα χαμηλού επενδυτικού ρίσκου ή/και εγγυημένου κεφαλαίου,
- προνομιακά προγράμματα μισθοδοσίας,
- λογαριασμούς συνδεδεμένους με το επιτόκιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και
- προθεσμιακές καταθέσεις.

Οι καταθέτες, από τη δική τους πλευρά, αναζητώντας υψηλότερα επιτόκια και καλύτερες αποδόσεις για τις οικονομίες τους, μετατρέπονται σε συντηρητικούς επενδυτές και στρέφονται σε εναλλακτικές μορφές επένδυσης χαμηλού ρίσκου, τοποθετώντας τα διαθέσιμά τους στα νέα, ασφαλή καταθετικά-επενδυτικά προϊόντα.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι, για πρώτη φορά – σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος – τα υπόλοιπα των καταθέσεων σε λογαριασμούς προθεσμίας ξεπέρασαν πρόσφατα τις καταθέσεις ταμιευτηρίου. Συγκεκριμένα, τον Ιανουάριο 2007 οι καταθέσεις ταμιευτηρίου ανήλθαν σε 75,32 δισ. ευρώ και οι καταθέσεις προθεσμίας σε 75,67 δισ. ευρώ. Οι καταθέσεις όψεως έφθασαν τα 20,9 δισ. ευρώ.

Ποιες είναι οι επιλογές του έλληνα καταθέτη που αναζητά ασφάλεια και ευελιξία σε συνδυασμό με υψηλές αποδόσεις, στο νέο περιβάλλον;

Σίγουρα είναι αρκετές σε σχέση με παλαιότερα, καθώς οι τράπεζες παρέχουν στους καταθέτες μεγάλο εύρος επιλογών ανάλογα με το προφίλ τους και χωρίς να απαιτούνται υψηλά κεφάλαια. Σήμερα οι καταθέτες/επενδυτές μπορούν μέσα από μια ευρεία γκάμα λύσεων να επιλέξουν αυτή που ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες τους. Μάλιστα, όπως αναφέρουν τραπεζικά στελέχη, τα τελευταία χρόνια οι λογαριασμοί ταμιευτηρίου έχουν μετατραπεί σε «εργαλείο διαχείρισης του οικογενειακού προϋπολογισμού». Η πλειονότητα των μισθωτών και των συνταξιούχων εισπράττει πλέον τα εισοδήματά της μέσω πίστωσης τραπεζικού λογαριασμού, ενώ ταυτόχρονα έχει συνδέσει την πληρωμή περιοδικών εξόδων της με αυτόν. Πιστωτικές κάρτες, στεγαστικά ή καταναλωτικά δάνεια, λογαριασμοί ΔΕΚΟ, κινητής τηλεφωνίας, ασφαλιστρών, καθώς και άλλες υποχρεώσεις, όπως οι καταβολές φόρου και εισφορών σε ασφαλιστικά ταμεία, έχουν τη δυνατότητα να εξοφληθούν με αυτόματη πληρωμή μέσω λογαριασμών ταμιευτηρίου.

Κατά συνέπεια, το ταμιευτήριο δεν λειτουργεί πια ως μέσο αποταμίευσης, αλλά έχει μετατραπεί σε εργαλείο διευκόλυνσης της καθημερινότητας.

Ποια είναι τα νέας γενιάς καταθετικά προϊόντα που μπορούν να επιλέξουν οι καταθέτες-επενδυτές;

1. Η τοποθέτηση χρημάτων στο απλό ταμειυτήριο παραμένει ασύμφορη παρά την άνοδο των επιτοκίων, ωστόσο ο κλασικός αυτός λογαριασμός προσφέρει ασφάλεια στους αποταμιευτές. Έτσι οι τράπεζες έχουν δημιουργήσει ειδικούς λογαριασμούς ταμειυτηρίου με το προνόμιο υψηλότερων επιτοκίων, τους οποίους ονομάζουν υπερ-ταμειυτήρια, νέα ή προνομιακά ταμειυτήρια κ.λπ. Το προνομιακό ταμειυτήριο συνδυάζει κατά κανόνα τα χαρακτηριστικά των τρεχούμενων και προθεσμιακών καταθέσεων, καθώς επιτρέπει άμεση πρόσβαση στα χρήματα του καταθέτη. Προσφέρει επίσης καρτέ επιταγών, δυνατότητα υπερανάλληψης κ.ά.
2. Υψηλότερες σχετικά αποδόσεις με μηδενικό ρίσκο προσφέρουν οι προθεσμιακές καταθέσεις σε όσους τις επιλέγουν. Ακολουθώντας τις αυξήσεις των ευρωπαϊκών επιτοκίων, οι προθεσμιακές καταθέσεις προσφέρουν επιτόκια που προσεγγίζουν το επιτόκιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Μπορούν να ξεπεράσουν και το 5% ανάλογα με το ποσό και τη χρονική διάρκεια για την οποία οι πελάτες δεσμεύουν τα χρήματά τους.
3. Τα νέα προγράμματα μισθοδοσίας που προσφέρουν οι τράπεζες, εκτός από το ότι συνδέονται με χαμηλά επιτόκια στεγαστικών και προσωπικών δανείων, συνδυάζονται και με εκπτώσεις στα έξοδα δανείων και δωρεάν συνδρομές πιστωτικών καρτών και ασφαλιστικών προϊόντων. Οι τράπεζες προσφέρουν προνομιακούς λογαριασμούς μισθοδοσίας που παρέχουν υψηλό επιτόκιο, το οποίο ξεπερνά συνήθως το 5% και φτάνει μέχρι το 7% σε μικρά ποσά μέχρι 5.000 ευρώ, αλλά και τη δυνατότητα προκαταβολής λίγων μισθών με εξίσου χαμηλό κόστος δανεισμού. Επιπλέον, με το ίδιο περίπου επιτόκιο, παρέχεται δυνατότητα υπερανάλληψης ποσού, τη στιγμή μάλιστα που τα επιτόκια υπερανάλληψης είναι από τα υψηλότερα δανειστικά.

Στα πλεονεκτήματα των λογαριασμών μισθοδοσίας περιλαμβάνεται και μια σειρά δωρεάν παροχών, όπως: μηνιαίο αντίγραφο κίνησης λογαριασμού, χορήγηση μπλοκ επιταγών, χορήγηση χρεωστικού υπολοίπου (overdraft) με προνομιακούς όρους, χορήγηση καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων με μειωμένα έξοδα, πιστωτική κάρτα με δωρεάν συνδρομή, ανοικτό δάνειο χωρίς συνδρομή, δωρεάν χορήγηση της χρεωστικής κάρτας, δωρεάν πάγιες εντολές για αυτόματη πληρωμή λογαριασμών ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, καθώς και των δόσεων δανείων και πιστωτικών καρτών.

4. Λογαριασμοί ταμειυτηρίου συνδεδεμένοι με το επιτόκιο της ΕΚΤ. Στα πρότυπα των στεγαστικών δανείων, οι ελληνικές τράπεζες έχουν δημιουργήσει λογαριασμούς καταθέσεων που συνδέουν το επιτόκιο τους με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά, όπως το βασικό παρεμβατικό επιτόκιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή το ευρωπαϊκό διατραπεζικό επιτόκιο Euribor.

Οι κάτοχοι τέτοιων λογαριασμών δεν έχουν λόγο να ενοχλούνται από την άνοδο των ευρωπαϊκών επιτοκίων, καθώς βλέπουν και το δικό τους επιτόκιο να αναπροσαρμόζεται αυτόματα και ισόποσα με κάθε ανακοίνωση της ΕΚΤ, όταν οι υπόλοιποι καταθέτες αναμένουν τις αποφάσεις των τραπεζών, οι οποίες συνήθως αφορούν μικρότερη αύξηση.

Σε αντίθεση με τα στεγαστικά, όπου οι τράπεζες προσθέτουν περιθώριο στο ονομαστικό επιτόκιο, στους λογαριασμούς καταθέσεων τέτοιου τύπου εφαρμόζεται περιθώριο μείωσης του αρχικού επιτοκίου της ΕΚΤ. Για παράδειγμα, ενώ σήμερα το επιτόκιο της ευρωπαϊκής τράπεζας είναι 3,75%, οι τράπεζες συνήθως διαμορφώνουν το επιτόκιο που καταβάλλουν από 0,3 μέχρι και 1,5 μονάδα λιγότερο.

5. Προθεσμιακές καταθέσεις με επιτόκιο που φτάνει και στο 10% για όσους επενδυτές επενδύσουν τμήμα των χρημάτων τους σε αμοιβαία κεφάλαια προσφέρουν σήμερα οι τράπεζες, προκειμένου να προσελκύσουν καταθέτες που αναζητούν υψηλές αποδόσεις. Εκείνοι που θα τα επιλέξουν πρέπει να γνωρίζουν ότι το τμήμα των χρημάτων τους που επενδύεται σε αμοιβαία κεφάλαια δεν είναι εγγυημένο και αυτό το ρίσκο οφείλουν να το συνυπολογίσουν πριν καταλήξουν στην επιλογή τους. Τα προϊόντα αυτά αποτελούν συνδυασμό προθεσμιακής κατάθεσης με υψηλό, εγγυημένο επιτόκιο και τοποθέτησης σε αμοιβαίο κεφάλαιο. Ανάλογα με τις επιλογές του επενδυτή, η εγγυημένη απόδοση φθάνει το 10% κατ' έτος, ενώ το ελάχιστο ποσό που απαιτείται ξεκινά από τα 5.000 ευρώ.

Όσο μεγαλύτερο είναι το κομμάτι που επενδύεται σε αμοιβαία κεφάλαια τόσο υψηλότερο είναι το επιτόκιο στην προθεσμιακή κατάθεση. Δηλαδή, άλλο επιτόκιο ισχύει αν το 50% των χρημάτων τοποθετηθεί σε μετοχικό αμοιβαίο και άλλο αν το 20% επενδυθεί σε κάποιο ομολογιακό. Όπως αναφέρουν αρμόδια τραπεζικά στελέχη, η σωστή διαμόρφωση του χαρτοφυλακίου είναι το «κλειδί» για να μειώσουν το ρίσκο όσοι επενδύσουν τα χρήματά τους σε προϊόντα αυτού του τύπου. Η δυνατότητα να «μοιράσουν» την επένδυση σε πολλά Α/Κ διαφόρων τύπων (μετοχικά, ομολογιακά, μεικτά κ.λπ.) βοηθά στη διασπορά του κινδύνου, ενώ υπάρχουν και αμοιβαία «προστατευμένου κεφαλαίου», στα οποία οι πιθανές απώλειες περιορίζονται μέχρι ένα συγκεκριμένο ποσοστό (π.χ. 10 ή 20%).

6. Προϊόντα εγγυημένου κεφαλαίου, τα οποία προσφέρονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα από τις τράπεζες. Τα προϊόντα αυτά βασίζονται στη συνδυασμένη χρήση ενός ομολόγου (για την προστασία του κεφαλαίου) και ενός παραγώγου (για την επένδυση). Μέσα από το σωστό σχεδιασμό συνδυάζουν τα πλεονεκτήματα τόσο των ομολόγων, όσο και των μετοχών, και έρχονται να γεφυρώσουν το κενό μεταξύ των καταθέσεων χαμηλού κινδύνου (αλλά και χαμηλών αποδόσεων) και των επενδύσεων υψηλού κινδύνου (και αντίστοιχα υψηλών αποδόσεων).

Το κεφάλαιο που καταβάλλει ο επενδυτής παραμένει προστατευμένο μέχρι τη λήξη της επένδυσης (εφόσον μιλάμε για προϊόντα με 100% προστασία), με την προϋπόθεση όμως ότι ο επενδυτής θα διατηρήσει το προϊόν για όλη του τη διάρκεια. Στην περίπτωση ενός απλού προϊόντος, εάν η αξία της επένδυσης στη λήξη έχει μεταβληθεί κατά τρόπο που να επιφέρει θετική απόδοση, ο επενδυτής θα λάβει το αρχικό του κεφάλαιο πλέον της όποιας απόδοσης που προκύπτει από τη δομή του προϊόντος (σε κάποιες περιπτώσεις ενδέχεται να προβλέπεται και ένα ελάχιστο τοκομερίδιο). Στην αντίθετη περίπτωση, δηλαδή αν δεν προκύψει θετική απόδοση από τη μεταβολή της επένδυσης, ο επενδυτής θα λάβει το αρχικό του κεφάλαιο.

Τα προϊόντα προστατευμένου κεφαλαίου παρέχουν μεγάλη ευελιξία στα επενδυτικά χαρτοφυλάκια, χωρίς περιορισμούς στο αντικείμενο της επένδυσης. Μέσα από αυτή την κατηγορία προϊόντων είναι δυνατή η συμμετοχή στην απόδοση ενός δείκτη ή ενός καλάθιού δεικτών, νομισμάτων, μετοχών, ακόμη και αμοιβαίων κεφαλαίων χωρίς κίνδυνο για το αρχικό κεφάλαιο. Πιο σύνθετες λύσεις επιτρέπουν τη συμμετοχή σε συγκεκριμένες επενδυτικές θεματολογίες, όπως είναι η ακίνητη περιουσία και τα αγαθά.

Τα προϊόντα εγγυημένου κεφαλαίου απευθύνονται κατά βάση σε συντηρητικούς επενδυτές, ενώ, σε σχέση με το παρελθόν, έχουν χαμηλότερο κεφάλαιο έναρξης, που ξεκινά από τις 3.000 ευρώ, και μεγάλη διάρκεια, η οποία μπορεί να ξεπεράσει ακόμη και τα τέσσερα χρόνια. Η ανταμοιβή των επενδυτών που θα κλείσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα τα χρήματά τους είναι ο ευνοϊκότερος γι' αυτούς τρόπος υπολογισμού της απόδοσης (π.χ. υψηλό ποσοστό συμμετοχής στα κέρδη ενός δείκτη), η καταβολή ελάχιστης εγγυημένης απόδοσης ανεξάρτητα από την πορεία του προϊόντος, καθώς και η ετήσια καταβολή των τόκων.

Η τραπεζική αγορά προσφέρει πληθώρα προϊόντων ικανών να αντισταθμίσουν τον επενδυτικό κίνδυνο και ο καταθέτης/επενδυτής, επωφελούμενος από το συνεχώς εντεινόμενο τραπεζικό ανταγωνισμό, είναι πλέον σε θέση, αφού διερευνήσει τις εναλλακτικές επιλογές που του προσφέρονται, να επιλέξει το προϊόν εκείνο που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες του και καλύπτει τόσο τις αποταμιευτικές όσο και τις επενδυτικές του απαιτήσεις.